A'

CSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG

ENGEDELMÉVEL.

Nro 30.

Któl Bétsben, Mindſzent Havának (Octóbernek) 13-dik napján 1801-dik Eſztendőben.

Béts.

Az a' hiteles hír érkezett ide Égyiptomból, hogy Alexándria magát fel-adta az Anglus és Török egygyesült seregeknek, a' mellyek tehát egéſzſzen ki-ſzorították már a' Frantziákat Egyiptomból.

Ez előtt a' Nemes Magyar Test őrző Seregnél Hadnagyi fővel, azután pedig a' Török és Frantzia háborúkban nagy vitézséggel ſzolgált Feldmarsal-Lieutenant Báró Karaiczay Urat, mind a' két nemen lévő maradékaival a' Grófi méltóságra emelte Felséges Urunk. Ezen Na-y

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

Érdemü Generálisnak tehát ezentúl a' neve léſzen Gróf Wallesaky Karaiczay.

Magyar Orſzág.

Sopron October 6-dikán. Igen ſzomorú hírek érkeznek ide a' Rábaközböl, ezen Nemes Vármegyének a' derék magyar ſzegeletéböl, hogy t. i. a' Rába, és a' Répcze vizei ki öntöttek 's temérdek sok helységeket víz alá borítottak. Itt tsak nem ſzüntelen esik, 's ez az oka a' vizek ki-áradásának.

Német Orſzág.

Regensburgból October 3 dikán. Meg gondolván a' Birodalmi gyűlés, hogy a' Lünevillei békesség kötés 5-dik és 7-dik tzikkejei körül, sok nehézségekkel egybe köttetett tárgyak adják elő magokat, azoknak jobb móddal lehető el igazítására ezeket végezte 1.) hogy válaſztasson el rendkivül való Deputázió. 2.) hogy ez a' Deputátzió álljon egyforma vallású 8 tagokból, mellyeket 3.) a' Moguntziai, Saxóniai, Cseh Orſzági, és Brandenburgi Fejedelmi Udvarok közzül, a' Fejedelmek közzül pedig a' Német Rend nagy Mesterét, Würtemberget, Bavariát és Hessencasselt, kellene válaſztani; úgy mindazonáltal 4.) hogy a' Birodalombéli Prelátusok, Grófi Udvarok, és a' Státusok meg tartják magoknak azt a' just, hogy a' Deputátzió' dolgaiban réſzt vehessenek. 5.) a' ki válaſztatott Deputátziónak meg-határozatlan hatalom adódjék arra, hogy a' Lünevillei békesség 5-dik és

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

7-dik tzikkejeiben különös egygyet értés végett más idöre halaſztott némelly tárgyakat, a' Frantzia Kórmányſzékkel egygyetértöleg közelebbröl meg-visgáljon, meg hánnyon vessen, és végre hajtson. 6.) A' meg-károsított Fejedelmek jóſzágaik ſzekulárizátzió által lejendö ki pótolásának meg-határozásában, a' Rastadti gyülés végezését tartsa ſzoros sinór mértékül. 7.) hogy ez a' Deputátzió, minden munkáját és végezését, a' Felséges Csáſzárnak, és a' Birodálmi gyülésnek elébe terjeſzſze.

Olaſz Orſzág.

Generális Vatrinnak, a' Portó Ferrájónál esett ütközetröl való hívatalbéli tudósításának folytatása.

Rettenetes mészárlást vittünk végbe. A' pártos Portó Ferrájóiak és tengeri tolvajok közzül, többet fel kontzoltunk 600-nál, kiknek nem lévén idejek, hogy a' hajókra szaladjanak, a' dühösségig óltalmazták magokat, mások pedig a' tengerbe ugráltak. A' gödrök, mellyekbe szokták a' só kedvéért a' tenger vizét belé merni, tele vagynak hólt testekkel; többen fúltak a' vízbe 200-nál; 7 ágyúzó hajónak fúrtuk meg a' fenekét, 3-at pedig el vettünk. Egy Anglus Fregát el vesztette az árbotzfáját, és nagy munkával tsak ugyan el húzkálták 20 kissebb hajók, minek-utánna a' mi battériáinktól sokat ki állott vólna. A' tsata piatzon többet találtunk 500 flintánál és karabélynál. Az ellenség vesztesége áll ezer száz részszerént meg hóltakból, részszerént meg sebes-

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

sedtekből, és a' vizbe fúltakból. Sok Tisztjei vesztek el. El fogtunk közzülök 200 at, mind tsupa Anglusokat, a' kik között 3 tisztek vagynak, 's ezeknek is ketteje meg van sebessedve. Többet el nem foghattunk, mivel az alatt míg hajókra ültek, keményen tüzeltek reánk Portó Ferrájóból, és a' hadi hajókról. A' 20-dik könnyű szerű fél brigáda, a' 70 dik, és a' Lengyelek, nem lehet le írni, mely nagy neki keseredéssel vágták az ellenséget. Sok Tisztek és köz emberek mutatták ki magokat vitézségek, bátorságok, és a' leg veszedelmesebb környül állások között vólt hideg vérüségek által. A' mi veszteségünk 2 vagy 3 száz hóltakra és sebessekre megyen, kik között sok érdemes tisztek találtatnak. A' sereg bal szárnyán vólt battériáknak szakadatlanúl tartott tüzelése, nem hagyta az ostrom alatt lévő Portó Ferrájóiakat ki tsapni. Három Anglus hadi hajót, melly reggeli 5 órától fogva, 3 egéssz óráig rettenetesen tüzelt a' Marcianai toronyra, hogy katonáit a' szárazra ki szállíthassa, mind addig tartóztattunk, míg egyszer osztán meg hallotta, hogy szerentsétlenek vóltak az Anglusok a' mi jobb szárnyunk meg támadásában. — A' vólt a' tzélja az Anglusoknak, hogy a' mi Artilléríáinkat el foglalják, bennünket Longonéba bé rekesszenek, és ott ostromoljanak a' lakosok segíttségével, a' kiket fegyverbe akartak öltöztetni. Most Portó Ferrájó előtt fekszik az Anglus hajós sereg; egynehány fregát pedig a' Piombinói Canálison telepedett meg; az árbotzfájától meg fosztott fregátot Minorka szigetéhez hurtzolják.

Watrin.

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

September 21-dikén, egy Kurír ment alsó Olasz Országon keresztül Angliába, azzal a' hírrel, hogy Alexándriát, Augustus 28-dikán fel adták a' Frantziák Kapitulátzióra, az eggyesült Török és Anglus seregeknek.

Frantzia Orſzág.

Párisból September 26-dikán. Még most is az új esztendei Innepi pompáról való beszélgetéssel múlatják itt az emberek magokat. Különösön szép vólt a' tüzi játék, melly a' tüzet okádó Vesúvius hegyét ábrázolta ki, és sok ezer rakétákat 's tüzes gojóbisokat repített ki magából a' levegőbe. Gyönyörü vólt Páris városának ki világosítása, mivel szép tsendes idö vólt. A' békesség Templomában 5 óltár vólt építve, melly körül fejérbe öltözött Papokat lehetett látni, kik a' békesség Isten-Aszszonyának a' közönséges békességért esedeztek.

Párisból September 27-dikén. A' Moniteur azt írja; Hautpoult, Regnier, és Champy Generálisok, Augustus 27-dikén meg-érkeztek egy parlamentális hajón Kairóból Toulonba. Mikor Kairót által adták a' Frantziák, 12 ezer emberből álló sereg vólt benne, melly Frantziákból, Görögökből, Koptusoból, és más Égyiptomi nemzetből valókból állott, kik között ezer beteg vólt. Ezek mindnyájan nem sokára meg érkeznek Toulonba ésÁrsiliába. Generális Belliárd, Június 30-dikán, és így más nap hogy Kairót által adta, illyen értelmű levelet küldött Bonapártának: Ha Admirális Gantheaume, annak

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

idejében meg érkezhetett vólna 5000 emberrel, most másképpen vólna Égyiptom állapotja; de mivel el nem érhette tzélját, lehetetlen vólt Égyiptomot tovább meg tartani. Viſzem magammal Frantzia Országba, minden Égyiptomban vólt gyalog és lovas seregeinket; sok Égyiptomi lakosok is mennek velünk egygyütt Familiástól. Ezen kivül viſzek magammal sok ſzép Égyiptomi tsödör és kantza lovakat is, mellyekkel a' Kórmányſzék ſzabad akaratja ſzerént bánhatik. A' betegség és a' pestis, nagy kárt tett katonáinkban. Sokat tett a' dolgok ſzerentsétlen kimenetelére, a' Frantzia Generálisok egyenetlensége is.

Június közepén, úgymond Gen. Belliárd, körül vett 3 sereg, úgymint a' Nagy-Vezére, a' Kapitán Basáé, és az Anglusoké, a' midön még azt is meg-tudtam, hogy a' veres tengerről is Anglus katonák érkeztek meg. Viſzſza húztam magamat Kairóba, arra való nézve is, mivel a' Felső Égyiptomi Bégnek Murádnak halála után, a' Mamelukok és az Arábsok egéſzſzen el állottak mellőllünk. Nem lévén pénzem, adót vetettem ki a' lakosokra, sőtt még a' Katona Tiſztek magok is, ki adták kezek közzül a' mi nélkül el lehettek. Nem vólt sem hadi eſzközünk, sem eleségünk. Alexándriától nagyon el vóltunk zárva, és magamnak kellett a' Kairó és Alexándria körül meſzſzire ki-terjedő lineákat óltalmaznom, mellyeknek lakosai, 25, 's 30, 000 fegyveres embert állíthattak ki ellenem. Annakokáért az elöljárókat, a' Díván tag-

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

jait, és a' Kairói főbb lakosokat áristomba rakattam, és a' várba bé zárattam; a' város ellenében battériákat kéfzíttettem, 's úgy fenyegettem az ellenséget. Magok a' Generálisok, és más Tifztek is dolgoztak a' sántzokon. A' seregnek fzüntelen való mozgásban létele, láttatott annak fzámát nevelni. Mindenütt úgy tettettük hadi erönket, hogy azt kellett az ellenségnek ítélni, hogy a' leg nagyobb bajjal és vefzedelemmel juthat Kairó várossához. Es ez az oka, hogy az ellenség, tsak lassan és vígyázva ment elébb elébb. Június 20-dikán egéfszen bé zártak bennünket az egygyesült seregek, és minden kivűlről való közösűléstől meg foftottak. A' következö nap battériákat állított fel az ellenség. Június 22-dike és 27 dike között tartott a' békességes alkudozás, és 28 dikán, mind a' két fél meg egygyezett a' fel tett pontokban, mellyek elég betsűletesek; mert ki nem álhattuk vólna az ellenség erőfzakos reánk ütését, és ha a' lineáinkat meg vette vólna, ugyan tsak lett vólna dolga katonáinknak, hogy magokat a' várba vifsza húzzák, a' hol 20 vagy 25 napnál tovább nem álhattunk vólna ellent, s' azután fel kellett vólna magunkat az ellenség fzabad tettzésére adni. Nem fzükség a' haza felé menö katonákat dítsérnem; mert ezek azok a' sebekkel meg rakott vitézek, kik Olafz Orfzágban győzedelmesen hadakoztak, Egyiptomot meg vették, és három efztendötöl fogva, mindenféle fzükséggel, betegséggel és Pestissel küfzködtek.

Anglia.

Londonból Septembe: 17 dikén. Ma reggel,

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

ismét levelek érkeztek a' Kórmányſzékhez Egyiptomból, de még nem tudni, hogy mi van bennek. Az Abukíri Ispotályban fekvö sebes katonáink között, azt mondják, hogy valami ragadó nyavalya uralkodik. Tegnap, Portsmuthban ismét lárma támadt, mivel az a' hir terjedt el, hogy a' Boulognei hajós sereg ki evezett a' kikötöhelyböl. — Admirális Pelley, a' ki az egéſz nyáron bé zárva tartotta a' Rochefortnál lévö hajós sereget, meg próbálta azt gyújtogató hajókkal ſzéllyel verni, de semmire sem mehetett, mivel a' battériákból reá adott tüzet ki nem álhatta. — Minden tenger parton lakóknak, 16 eſztendösöktöl fogva 60 eſztendösökig, dzsidákat oſztogattak ki, hogy az ellenségnek, ha valami módon ki akarna ſzállani, ellene álhassanak. — Egynehány napoktól fogva, kezd a' két Kórmányſzék között, a' levelezés mind inkább tüzessebben folyni. — Némely Újságaink azt erössítik, hogy az Angliai Ministérium, nem akar külömben meg békélleni, hanem ha Frantzia Orſzág, ki botsátja kezei közzül Belgiumot; hanem nehezen lehet ennek az állításnak hellyt adni, mivel már Belgium, hozzá van a' Frantzia Respublikához kaptsolva. — A' Máltából jött tudósítások ſzerënt, az a' kiköltözött Helvétusokból álló sereg, melly a' minapában Triestnél hajóra ült vólt, ſzerentsésen viſzſza érkezett oda, és a' mint a' híre van, rövíd idön Égyiptomba fog által vitetni, a' hova már, még Július 15-dikén, 3 Anglus regement indúlt el Minorka ſzigetéböl. A' Frantziák, még mindég küldöz-

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

nek Alexándriába kis hajókat eleséggel, és hadi eſzközökkel, de a' mellyeknek nagyobb réſzét el fogdossák.

Londonból September 19-dikén, Tegnap a' Státus Tanáts nagy gyülést tartott, még pedig a' mint némellyek állítják, a' Hannóveraï Válaſztó Fejedelemség dolgában, melly eránt Frantzia Orſzág tett ollyan említést, hogy azzal is kellene pótolni, valamellyik kárt vallott Fejedelem kárát. Ezt a' Király egy átaljában nem akarja, mivel külömben is azt tartja a' Lünevillei békesség, hogy a' kárt vallott Fejedelmek, ſzekulárizáltatott jószágokból elégíttessenek ki. Ismét ollyan hír foly itt a' köz nép között, hogy a' Frantziákkal való had tovább is fog tartani.

Londonból September 20-dikán. Az Angliába ki-költözött Frantzia Érsekek és Püspökök, gyülést tartottak tegnap itt Londonban, a' Narbonnei Érseknél, és arról a' Pápa Brevéjéröl tanátskoztak, mellyet a' Pápa Angliában lévő Követje, Erskine közlött velek. Ebben a' Brevében a' többek közt e' vagyon: Tiſztelendő Atyafiak! Bátorkodunk titeket, kik magatokat a' vallás eránt olly érdemessekké tettétek, és olly példás életet éltetek, azokon az áldozatokon kivül, mellyeket már tettetek, még egyre kénſzeríteni. A' mostani környüllállások azt kívánnyják, hogy nyájaitokát, mellyekre eddig vígyáztatok, hagyjátok oda. Ambár pedig nehezen essék is tinéktek ez a' kívánság, reménylyük mindazáltal, hogy ennek engedelmeskedni fogtok;

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

annyival is inkább, mivel már az Ekklésiák kezdetében, 300 Püspökök adtak Carthágóban az illyen dologban példát a' követésre. A' környül-állások azt kívánnyák, hogy 10 nap alatt a' magatok ki nyilatkoztatását e' felöl a' dolog felöl adjátok tudtunkra. — Lehet reményleni, hogy Bonapárté, az eddig vólt Frantzia Püspökök közzül, némellyeket elébbeni hívatalokba ismét visszza teszen, másoknak pedig hóltig való fizetést rendel. A' Fápával kötött egygyesség, egy a' Bonapárte Politikája nagy remek munkái közzül, úgymint a' melly által meg tsendesíti a' Frantziákban a' lelki-esméret nyughatatlanságait, és meg-békélteti a' szíveket a' Kórmányszékkel. Ez által meg-békéltette a' Frantziákat magokkal, a' mit ö talám sokkal hasznosabb és fontosabb dolognak néz, mint az Angliával való békességet. — Pitt kevés idövel ez elött, már úgy nyilatkoztatta ki magát, hogy ö nem tart felettébb sokat arról, hogy az Anglusok Hannóverát tovább is birják e' vagy ne. — Mivel még a' két Kórmányszék között való levelezés szüntelen foly, nem vesztettük el egészszen a' békesség eránt való reménységünket; de ha megtörténik, hogy félbe szakad, azt írják az Oppositiónális újságok, hogy már ekkor, nem tsak az, hogy minden eddig tartott levelezéseket közönségessé tétet a' Kórmányszék, hanem minden Európai udvarok elött különösön fogja magát ki-nyilatkoztatni.

Elegyes Levelek.

Berlinböl September 26 dikán. A' Mün-

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

steri Püspök választás ellen, illyen értelmü Protestátiót terjesztett a' Prusszus Király a' Regensburgi Diéta elébe, a' Septemper 25-dikén tartott gyülésben, mellyet meg küldött egyszersmind az Arensbergi és Münsteri Káptalanoknak is: A' Felséges Prusszus Király, mind a' Birodalmi gyülésben, mind más hellyeken, világossan ki nyilatkoztatta a' maga értelmét az eránt, hogy mind a' Lünevillei békesség kötés szerént, mind pedig a' Birodalom fejeinek abban való álhatatos magok meg határozása szerént, hogy t. i. a' kárt vallott Fejedelmek Szekulárizátzió által elégítődjenek ki; a' leg természetesebb és leg szükségesebb következése az a' dolgoknak, hogy minden nagyobb és kissebb Káptalanbéli jószágok, mellyekből az alatt hal ki a' birtokos, míg még a' Birodalmi gyülés a' maga munkáját el nem végezte, üressen maradjanak. A' Birodalombéli felsöbb Rendek, sött maga az a' hatalmosság is, mellyel a' békesség kötödött, nyilvánságoson helybe hagyták ezt a' következést. Melyre való nézve, mentül szembe tünöbb ennek a' kívánságnak igazsága, mentül inkább segítené ez, a' kárt vallott Fejedelmek leg jobb móddal lehető ki elégítésének a' munkáját, és mentül szükségesebb dolog az, hogy ez a' munka, minden szövevényes nehézségektől a' mennyire csak lehet meg szabadíttasson, hogy így az ettől függő, s' minden hazafiaktól szívessen óhajtott tsendesség, a' Birodalomban már valahára viszsza állítódjon: annyival inkább lehetett reményleni, hogy azok a' két Káptalanok, mellyek a' Colóniai Választó Fejedelem, és Münsteri Püspök szomorú halálával üressen maradtak, a'

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

közönséges jóra vigyázni fognak, és hogy a' mostani változhatatlan környül állásokhoz alkalmaztatván magokat, az új Érsek és Püspök választást el fogják halasztani; mivel elöre el kellett azt látni, hogy a' reájok következhető történetet, semmi módon el nem fordíthatja róllok az új Püspök válaſztása, és hogy az által, tsak a' Birodalom békességét tárgyazó eſzközök akadályoztatnak meg.

Nagy kedvetlenséggel és sajnálkozással hallotta meg Ő Felsége, hogy mindezekkel semmit sem gondolván a' két Káptalanok, hozzá kezdettek az Érsek és Püspök válaſztásához. Kénteleníttetik azért, a' múlt hónap 31-dikén, ez eránt tett maga ki-nyilatkoztatását ismét megújítani, melly ſzerént, újra protestál a' Colóniai Érsek és Münsteri Püspök válaſztása ellen, melly is ha addig, míg a' Szekulárizátzió dolga végbe nem megy, meg-történne, azt haſzontalannak lenni tartja, az új Érseket 's Püspököt a' maga hívatalában meg nem esmeri; és hogy e' mellett, a' maga ki-nyilatkoztatása mellett, akkor is meg fog állani, mikor a' Szekulárizátzióról, és más ahoz tartozó dolgokról annak idejében ſzó leſzſz. — Ezt a' proklamátziót, Berlinben lévő Frantzia Minister, Generális Beurnonville, egy Kurírtól el küldötte Párisba.

Brüsselből September 28 dikán. Soha nem folyt még a' levelezés oly szakadatlanúl a' Frantzia Kórmányszék, és az északi udvarok közt, mint most. Tegnap három Kurír ment itt keresztül Párisból; ugyan azon a' napon ment itt el egy

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

Orosz, Pruszszus és Hollandus Kurír is; a' múlt éjtzaka pedig, ismét mások útaztak városunkon keresztül, a' kik vagy jöttek, vagy mentek Párisba.

Brüsselböl September 24-dikén. Kapitány Meyne, az Adm. Latouche parantsolatjára, próbált Calaisból Boulognéba által menni, a' maga vezérlése alatt lévő hajókkal; de nem bóldogúlhatott a' partok mellett fel 's alá járkáló Anglusok miá. — Tepnap elött reggel nagy ágyúzás hallatott Nieuport felöl, melly tovább tartott két óránál, de még bizonyoson hogy hol esett, nem tudjuk. — Páris és Berlin között, sürüen foly a' levelezés a' mi városunkon keresztül. — Meg fogja már a' mint a' híre van, a' Prusszus Király, I-sö Lajost, ha mind nehezen is, Hetrúriai Királynak esmerni, mivel Frantzia Ország különösön munkálódott annak ki tsinálásában.

Jelentés.

Minémű veszedelemmel járó nyavalya légyen a' himlö, minden tudja. Gyakran mint valami pestis, egész Tartományokat, 's Országokat el borított ez, és ezerenként ragadta ki az édes Anyák öleiböl kedves gyermekeiket, úgy hogy mind addig nem lehettek a' Szülék nyúgodt szívvel, míg ezt az adót le nem tették, míg gyermekeik nem himlöztek.

És azok közzül is, kik életben meg maradtak, sokaknál gyakran hóltig tartó bajokat hagyott az a' nyavalya maga után. — A' szépségét az ábrázatnak leg kevesebbnek teszem, ámbár az is tekintetbe vehető, de ha (egyebeket el halgat-

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

ván) tsak a' ſzemet veſzſzük is gondolóra, miné-mű veſzedelemben forog az, a' himlődzés idején: valósággal meg-érdemlette a' dolog, hogy az Orvosok minden figyelmetességeket arra fordíttsák, hogy ezt az emberi élet leg nagyobb ellenségét a' himlőt, vagy egéſzſzen ki irtsák, vagy, ha a' nem lehetne, annak erejét megtörjék.

A' terméſzeti himlő bé-óltásának fel-találásával, az igaz, hogy nem keveset nyert vólt már az emberi nemzet, mert sok ezeren maradtak életben, a' himlő beléjek óltódván, kik közzül egyébaránt sokan lettek vólna áldozatok, ha a' terméſzeti himlő ki-ütését rajtok meg-várták vólna. — De ezen felséges találmány, a' himlő bé-óltás se mentett meg mindent a' haláltól.

Az Anglusok valának oly ſzerentsések, kik a' Himlődzés ellen orvosságot találtak, még pedig azok között is a' ſzegényebb sorsú emberek, kik a' tehenekkel bántak, kivált a' kik azokat fejték. Éſzre vették t. i. ezek, Angliának Gloucester nevű Tartománnyában, hogy némely teheneknek a' tölgyökön, valami kékeslő pattanásotskák támadtak, mellyeknek a' körületjeik veressek, 's neki tüzessedettek vóltak; — azoknak, kik illyen teheneket fejték, a' kezeiken hasonló pattogzások mutatták magokat, és ezeknek a' kezeikről ismét más tehénre a' fejés ideje alatt el ragadt, de ezen pattanások mind a' teheneknek, mind az azokról el ragadt embereknek minden nagy betegeskedések nélkül rövid idő alatt el ſzáradtak. Azokról, kiknek kezeiken

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

illyen pattanás vólt, vették éſzre idövel, hogy azok nem tzoktak meg-himlözni. Ez a' vélekedés a' köz-nép közt mind inkább inkább el terjedt, a' honnan sok Szülék, hogy gyermekeiket a' himlötöl meg menthessék, tehén istállókba küldötték azokat, és ott velek a' tehenet fejették, 's a' fellyebb említett mód ſzerént, a' gyermekek kezein himlö forma pattanás ütvén ki magát, egéſz életekbe a' himlö reájok való ragadásától menttek vóltak.

Szinte egygy egéſz ſzázad lefolyta alatt vólt ez tsak a' köznép orvossága, míg nem végre, egygy Anglus Orvos Doktor *Jenner* ezen titokra rá talált, 's azután közönségessé tette, úgy hogy kevés idö alatt, ezer meg ezer gyermekekbe óltatott ezen tehén himlö Angliában, a' leg nagyobb elö menetellel, mert minden nagy betegség, és orvoslás nélkül könnyenn meg ſzabadúltak azon kis pattanás bajától. — Annak utánna olyan ſzemélyekbe, kik egyſzer ezen kereſztül estek, terméſzeti emberi himlöt is óltottak, de nem ütötte többé himlö magát ki rajtok.

Már most nem tsak az Anglusok, hanem a' Frantziak, Spanyolok, Olaſzok, Helvétusok, 's Németek is, ezen felséges találmánynak haſznát veſzik, 's gyermekeikbe a' tehén-himlöt óltogatják.

Itt Bétsbenn közöttünk, Orvosok között, valami *De Carro* nevü Doktor vólt az elsö, ki a' tehén himlö óltásábann és tejeſztésében leginkább fáradozott, — hasonló tüzzel munkálódván *Careno* nevü Doktor is. — Mind kettönek társaságában tulajdon magamnak is vólt módom

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197

meggyöződni ezen haſznos dolognak tsalhatatlan vólta felöl, hogy a' kikbe a' tehén himlöt bé óltották azokra a' terméſzeti himlö többé el nem ragad — soha eléggé nem betsülhetö találmány a' ſzülékre nézve!!

Kötelesnek esmérem magamat, hogy a' Bétsbenn tett sok próbák, 's próbáim tapaſztalásim, és meg győződésim után ezen dolgot kedves Hazámmal egéſz ki terjedésében közöljem. És ezen tzélból kéſzítettem is egy *Munkát*, melybenn azt is elö adom, miképpen kellessen ezen himlö bé óltással bánni, és leg közelebb nyomtatás alá adom. Igyekeztem oly tiſzta magyarsággal élni, hogy ki ki könnyenn meg érthesse. A' Munkának az ára léſzen 24 xr. — Söt ha a' kegyesebb Földes Urak az alattok valóknak javára; vagy ha a' Lelki Páſztorok a' gondviselések alá bízatott nép bóldogságára, 's ezen haſznos találmány minél elébb lehetö el terjeſzthetése végett, több exemplárokat fognak egyſzerre kívánni, a' ki ſzabott árránál is óltsóbbann fognak egy Exemplárt nyerni.

E' mellett Dr. *De Carró* talált egy kis lántsátskát (Lanceola) melyet itt egy Plank nevü kéſzít ezüstböl, meg aranyozva: ezenn a' bé óltandó matériát igen könnyü móddal le lehet küldeni. Ezen lanceolátskát adja Plank 36 xron. — Ha tehát valaki velem parantsolni akar: írja tsak hozzám levelét, mellyen tsak a' nevem légyen rajta, kezemhez fog kerülni, és én azonnal ſzívesenn felelni, és ſzolgálni fogok.

Sándorffi Jósef
Bétsbenn Orvos Doktor.

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 728.197